

Experiment 5. 1994

Bouwer: Jef Bogers

Plaats: Prehistorisch Openluchtmuseum Eindhoven

Tijd: april - 1994

Gereedschap: 800 grams ijzeren bijl met lange steel, 600 grams bijl, een dissel, een holle dissel, een guts, een beitel, een knots, touw, houtskool en eiken wiggen

Boom: Populier van .... m lengte, op het dikste eind een doorsnee van .... cm. Kaarsrecht van stam, vers gekapt, met een noest aan het achtereind van de stam, die afgehakt moet worden wat een meter scheelt. Vers hout kapt wel beter, maar door snellere uitdroging krijg je ook eerder scheuren.

Maatregelen tegen uitdroging: Allereerst de kern er zo snel mogelijk uithalen, dat betekent, de boom zo snel mogelijk uithollen tot ruwe kano. Dan de kopse kanten met veel vet insmeren om de sapstroom tegen te houden. Ook hielp het wel de schors er zo lang mogelijk op te laten zitten. Als ik een langere periode er niet was, liet ik de kano vol met water lopen.

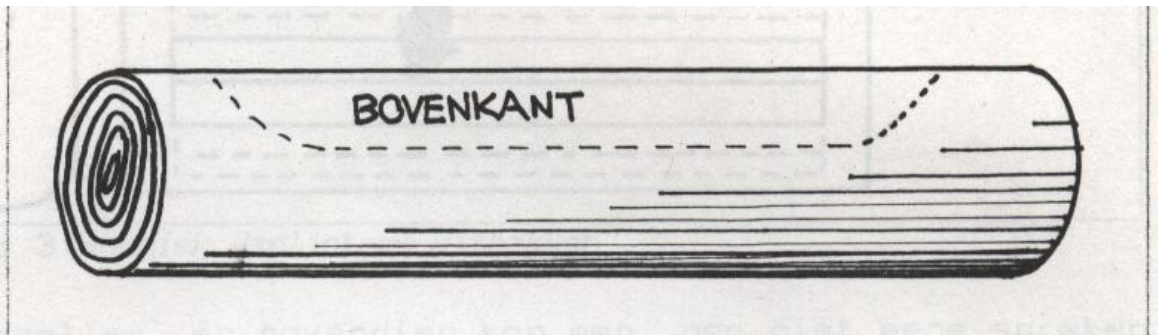
Ik ben er echter wel van overtuigd, dat dat in de ijzertijd niet nodig was, omdat een groep mensen zo'n kano in ongeveer 3 weken af hadden.

1. Ik maak houten wiggen van eikenhout. Dat is harder hout dan populier

1,5 uur werk

2. Op de bovenkanten en de 2 zijkanten wordt een geul gehakt, waar de wiggen in geplaatst kunnen worden, zodat in één keer een hele plaat tegelijk eraf komt. Niet, dat we denken dat dat een snellere manier is, maar je kunt van zo'n plaat hout van meters lengte en 20 cm dik deegbakken, voerbakken, watergoten, daknokken enz. maken.

6,5 uur werk

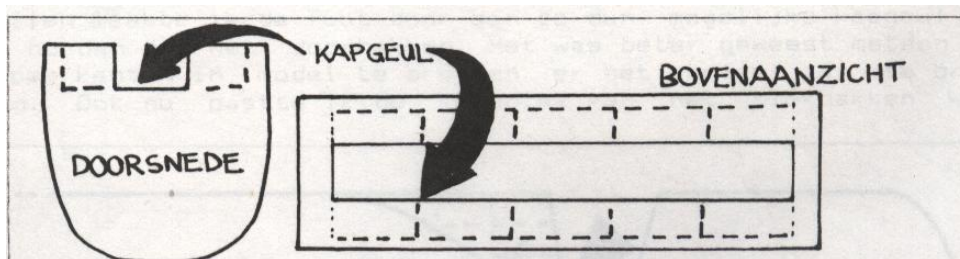
3. In deze geulen worden de wiggen geplaatst en dan door die aan te slaan en zoals boven m.b.v. hevels wordt de bovenplaat eraf gelicht.

4. Als de plaat eraf is wordt er met 2 technieken geëxperimenteerd, om de boom verder uit te hollen. De eerste techniek bestond uit het uithakken van een lengtegeul. Haaks daarop werden zijgeulen uitgehakt, zodat blokken er in één keer met wiggen uitgeslagen konden worden. Dit was toch erg tijdrovend.

4 uur werk

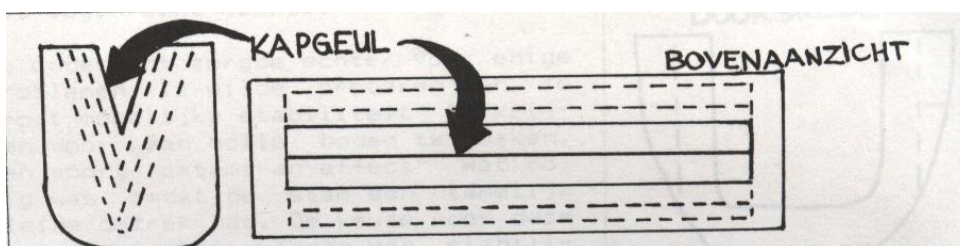
Techniek “blok uithakken”

5. Daarna werd de techniek splinters uithakken geprobeerd. Deze techniek bleek veel sneller te zijn. Er werden V-vormige gleuven uitgehakt, die steeds breder werden.

10,5 uur werk

Techniek “splinters uithakken”

6. Daarna worden de bodem en de binnenkant verder grofweg uitgedisseld.

Het hele uithollen kostte 18,5 uur werk.

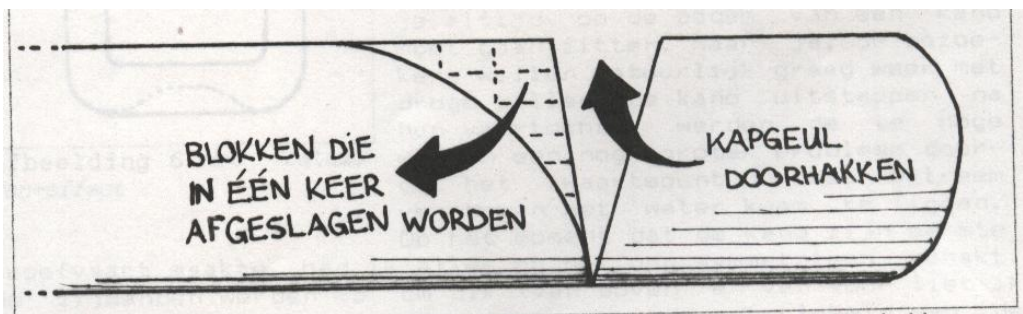
Totaal 18,5 uur werk

Het werk aan de kopse kanten kon beginnen. Het inscheuren door droging viel erg mee, zodat er niet veel lengte verloren ging. Dat kwam waarschijnlijk ook, door de bast er zo lang mogelijk op te laten zitten, en de kopse kanten dik in te smeren met vet en te bedekken met leren lappen. Er moest alleen 1 meter afgehakt worden aan een kant vanwege een dikke noest.

7. Voorkant grof bewerken

10,5 uur werk

Hierbij werd weer de techniek van “blokhakken” toegepast, wat nu sneller ging, omdat de blokken bij de kapgeul konden afbreken.

8. Doorhakken van het noestgedeelte

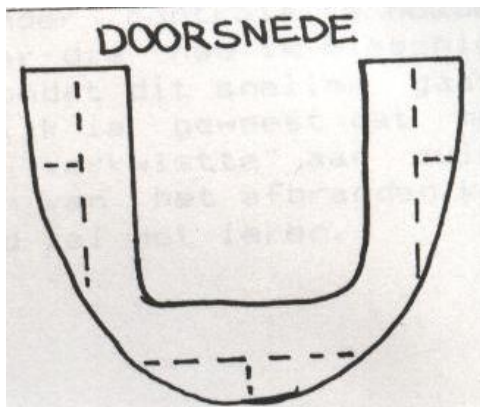
3 uur werk

9. Verder achterkant grof bewerken

1,5 uur werk

1. De eerste zijkant werd nu gevormd. Ook weer met de “blokhak” methode. De zijkanten moesten recht worden.

4 uur werk

12. Achterkant en de eerste zijkant verder afwerken

3 uur werk

13. Voorkant buiten afwerken

6 uur werk

14. Onderkant buiten afdisselen

2,5 uur werk

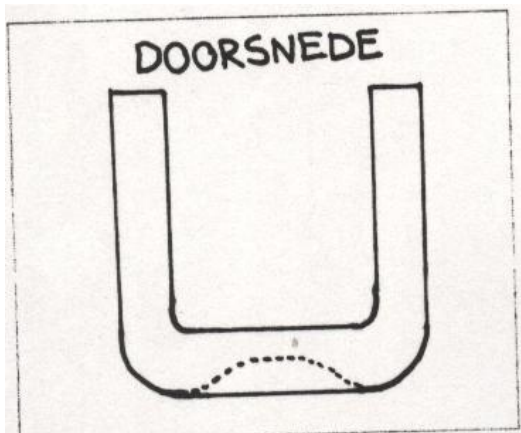
Ik wilde de bodem hol maken, zie tekening beneden, om de stabiliteit te verbeteren, vooral toen ik besloten had de zijwanden niet uit te buigen, vanwege het langdurige karwij met soms weinig effect.

Opmerking: Achteraf bleek deze methode ook een hele hoop tijd gekost te hebben en of de stabiliteit er beter door is geworden is te betwijfelen.

15. -Bouwen van de stellage om de onderkant te disselen

2 uur werk

16. Onderkant buiten afwerken + zijkant 2 grof bewerken **6 uur werk**
17. Zijkant 2 grof en voorkant buiten fijn afwerken. Je ziet, dat steeds de kano wordt afgeschermd tegen uitdroging dus scheuren. **3 uur werk**

18. Bovenkant uitlijnen **3 uur werk**
- Achteraf is het een fout geweest, de zijkanten zo hoog te houden, en er bankjes in te maken, die dus ook erg hoog waren. Hoe hoger de roeiers zitten, hoe instabieler de boot wordt.
19. Achterkant en voorkant binnen rond uitdisselen **3 uur werk**
20. Voorkant buiten afwerken en zijkant 2 buiten fijn afwerken **3 uur werk**
- De zijkanten zijn 5 cm dik geworden, de bodem 7 cm en de voor- en achterkanten ook iets dikker.
21. Binnenkant fijn afwerken en stoelinkepingen uithakken **7 uur werk**

Even een proefvaartje om de stabiliteit uit te proberen

22. Dan weer op het land om de onder- en zijanten te conserveren.

Als conservering werd de bodem ingebrand.

Daar werden de afvalsnippers voor gebruikt. De twee zijanten werden ingeteerd. Maar als je goed inleeft in de ijzertijd, zullen de mensen uit die tijd waarschijnlijk niet zoveel moeite- maken- teer daarvoor hebben gebruikt als branden ook goede resultaten geeft.

Verder gemaakte werkuren:

-Steeds delen invetten of de kano vol water zetten:	1 uur werk
-Gereedschap onderhoud:	1 uur werk
-Keren van de kano	2 uur werk
-Interen en afbranden	4 uur werk

TOTAAL   **114,5 uur**

Woensdag 3 augustus 1994:

De officiële tewaterlating

De eerste winter werd hij uit het water getrokken en onder dak gelegd.

Verslag: Jef Bogers

